

Groepshuisvesting van nertsens in standaard- en klauterkooien

Een terugblik op de ervaringen van de afgelopen vijftien jaar waarin in Nederland werd geëxperimenteerd met groepshuisvesting van nertsens (kleur: Scan Brown). Wanneer 4 – 5 nertsens als groep in grotere kooien leven, ontwikkelen ze langere pelzen van betere kwaliteit. Zij eten wat minder dan wanneer ze in paren in standaardkooien zitten. Meer dan 4 of 5 nertsens in een groep heeft invloed op de lengte van de pels, hoe groter de groep, hoe korter de pels. Vanwege deze ervaring en het ruimtebesparende aspect wordt geadviseerd om de nertsens in groepen van 4 of 5 te huisvesten in 2-laags kooien of klauterkooien.

J. de Rond * & G. de Jonge **

* Onderzoeksfarm Edelveen Oudendijk 3A,
6744 PT Ederveen,
Nederland. Mail: j.derond@edelveen.com
** Rijn & Schiekade 89, 2311AN. Leiden,
Nederland
Mail: gerritdejonge40@gmail.com

Introductie

In 1994 werd in Nederland als antwoord op de vraag naar betere huisvesting voor nertsens een groter kooisysteem ontwikkeld door De Jonge, waarin meerdere nertsens in groepen konden leven. Hoewel iedere nerts meer ruimte had was het niet zeker of dit hun welzijn bevorderde. Evenmin was duidelijk of het

vanuit economisch oogpunt voor de nertsenshouder een haalbare kaart zou zijn. Na 14 jaar ervaring, blijft de vraag of het welzijn van de nertsens positief wordt beïnvloed door de nieuwe huisvesting, open voor discussie. De economische kant willen we hier op basis van onze ervaringen toelichten. We hebben duizenden pelzen geproduceerd in het groepshuisvesting systeem en hielden daarnaast ter

controle en vergelijking nertsen in paren in standaardkooien. Aan de hand van kenmerken zoals gewicht, pelslengte en pelskwaliteit kunnen we nu de onderzochte feiten presenteren. De kwaliteit van de pelzen van de teven wordt amper beïnvloed door de groepsgrootte, daarom beperken we ons tot de data van de reuen.

Er werden gegevens verzameld van nertsen die in paren en in groepen (tot 16 dieren) met en zonder moeder in verschillende groepsaansamelingen (aantal mannetjes / vrouwtjes) leefden. Voor we een duidelijk advies konden geven, ging de voorkeur van de Nederlandse nertsenhouders uit naar klauterkooien, twee lagen boven elkaar waarin 4 tot 5 nertsen werden gehuisvest. Dit soort kooien wordt op grote schaal gebruikt. Hier vergelijken we gegevens van dieren in een paar versus dieren in een groep. We vergelijken daarbij ook de gekozen huisvesting; horizontaal gekoppelde kooien of klauterkooien.

Materiaal en methode

Nertsen werden in groepen en paren (controlegroep) grootgebracht op Spelderholt, van 1993 – 2000 en op Edelveen van 2004 tot nu. Paren leefden in traditionele kooien (30 x 85 x 45 cm). Grotere groepen werden gehuisvest in twee of meer naast elkaar staande kooien standaardkooien die via openingen van 12 cm met elkaar verbonden waren, of in verticaal geschakelde kooien, de zogenaamde klauterkooien. Alle nertsen werden twee keer per dag gevoerd, zodat er 23 uur per dag voedsel beschikbaar was.

De volgende parameters werden bepaald:

- Pelsgewicht: gewicht van het karkas vóór het pelzen
- Pelslengte: lengte van de gedroogde pels zoals die op de veiling aangeboden werd
- Lichaamslengte: lengte van het karkas gemeten vanaf de neuspunt tot de staartinplant, na loutering (Spelderholt)
- Pelskwaliteit: het oordeel zoals bepaald door de veilinghuizen. In de tabellen worden de cijfers van Saga en Saga Royal pelzen als percentages van standaardpelzen weergegeven.
- Aantal Low Grades: beoordeling door de veilinghuizen. De aantallen Low Grades worden als percentages van alle pelzen in de tabellen weergegeven.
- De verstrekte hoeveelheid voer per dag werd gemeten vanaf het moment van spenen tot pelzen. Dit werd gedurende drie jaar op het Spelderholt en twee jaar op Edelveen bijgehouden.

Resultaten Voergebruik

Vanaf het spenen tot het pelzen ontvingen de nertsen die in paren leefden (controlegroep), gedurende de vijf jaar van meting ong. 1 kg voer meer dan de nertsen die in groepen waren gehuisvest.

Pelskenmerken

Het pelsgewicht van de reuen in de controlegroep lag in lijn met het voergebruik: ongeveer 100g zwaarder dan het pelsgewicht van de reuen in een groep. Tabel 1 geeft het gemiddelde pelsgewicht van reuen in paren (P), in een groep in een horizontaal gekoppelde standaardkooi (GH) en in een groep in

klauterkooien (GK). Links in de tabel staan de jaren, met daarnaast de aantallen pelzen per jaar. Hierin is te zien dat de klauterkooien vanaf 1996 gebruikt werden en dat er in 2004 geen GH pelzen waren. Onder de rode balk staan de pelsgewichten afgerond in kilogrammen. In rood is het hoogste gewicht getoond (uitgaande van het gewicht in grammen). Alle jaren, op 1 na, werd een hoger gewicht in de Paar huisvesting gemeten. In de kolom ernaast staan in blauw de pelslengten. Daar is het omgedraaid; bijna alle jaren werd er een betere pelslengte gemeten bij de reuen uit groepen. Dit waren de dieren met een lager pels gewicht!

De pelskwaliteit van de groepsdieren was duidelijk beter dan die van de nertsen in paren (tabel 2). Deze tabel heeft dezelfde opbouw en laat onder de rode balk het aandeel Saga en Saga Royal zien. Ieder jaar, op 1 na, werd er een betere kwaliteit gemeten in de pelzen uit de groepen. Het aantal Low Grades varieerde sterk van jaar tot jaar. De betere pelzen die hoorden bij groepshuisvesting zijn in lijn met de lagere gewichten en langere pelzen. Het lichaamsgewicht is lager en de pels is langer. Het is al vaak gerapporteerd dat de slankste nertsen de beste pelskwaliteit hebben. Bij onze nertsen werd pelskwaliteit altijd als negatieve correlatie gezien met pelsgewicht van in groepen gehuisveste nertsen met dezelfde lichaamslengte.

Grotere groepen en seksesamenstelling

In de loop der jaren hebben we vele groepen in grotere kooien, tot zelfs 17 nertsen in 8 met

Tabel 1. Gewicht en pelslengte naar groep en kooitype, Wild reuen (het Spelderholt: 1994-1999, Edelveen: 2004-2006)

Gewicht en pelslengte Reuen									
Paar in standaardkooi (P), Groep in horiz. gekoppelde kooi (GH) en groep in klauterkooien (GK)									
	n reuen			pels gewicht (kg)			pelslengte (cm)		
jaar	P	GH	GK	P	GH	GK	P	GH	GK
1994	351	145		2,7	2,7		80,6	80,9	
1995	208	208		2,8	2,7		82,1	80,0	
1996	133	124	50	2,9	2,8	2,7	82,1	82,0	82,1
1997	71	69	61	2,8	2,8	2,7	82,9	83,3	83,0
1998	40	47	32	2,9	3,0	2,9	82,8	85,1	83,6
1999	71	64	54	2,9	2,9	2,9	82,6	82,4	83,8
2004*	630		92	2,9		2,8	12%		14%
2005*	1150	80	413	2,6	2,6	2,5	13%	14%	16%
2006	300	130	215	3,1	3,1	3,0	86,8	87,8	88,5

* pelslengte = % 40+30

Tabel 2: Pels eigenschappen naar groep en kooitype, Wild reuen (het Spelderholt: 1994-1999, Edelveen: 2004-2006)

Pels eigenschappen									
Paar in standaardkooi (P), Groep in horiz. gekoppelde kooi (GH) en groep in klauterkooien (GK)									
	n reuen			Saga royal + Saga (%)			Low Grades (%)		
jaar	P	GH	GK	P	GH	GK	P	GH	GK
1994	351	145		3,4	3,9		8,5	12,4	
1995	208	208		23,2	41,4		8,4	13,0	
1996	133	124	50	19,5	28,0	29,3	11,3	17,4	14,6
1997	71	69	61	7,3	20,7	7,7	22,5	15,9	14,8
1998	40	47	32	32,3	21,1	16,0	22,5	19,1	21,9
2004	630		92	17,5		21,0	6,7		3,9
2005	1150	80	413	14,0	14,0	15,0	13,0	8,0	15,0
2006	300	130	215	26,0	32,0	37,0	10,0	16,0	8,0

elkaar verbonden kooien geobserveerd. De nertsen ontwikkelden zich goed in iedere groep, maar in de groepen van 6 – 16 nertsen constateerden we een negatieve wisselwerking tussen groeps grootte en pelsgewicht en pelslengte. We hebben echter geen enkele groep ontbonden. De moeders blijven tot het pelzen bij hun jongen; de aanwezigheid van de moeder heeft een licht positieve invloed op het gewicht en de pelslengte van de mannelijke pups. Wanneer de pelsdierenhouder de moeder van het nest wil scheiden, kan hij het beste de moeder met een of twee reuen apart zetten. In dat geval is het aan te raden om de zwaarste pup of pups te selecteren omdat die meer profiteert / profiteren van hun moeder dan kleine pups.

Er zijn aanwijzingen dat de seksesamenstelling binnen de groep een belangrijke factor is. In een groep van 5 nertsen met meer dan 2 reuen is er meer variatie in gewicht en ligt het gemiddelde gewicht lager dan in een groep van 5 met 2 reuen. (de Rond, 2007&2008)

Welzijn

Met betrekking tot welzijn hebben we kunnen vaststellen dat gehuisveste nertsen in paren zelfs meer Low Grades produceren als de nertsen die in groepen leven. Dit lijkt een zeer duidelijke aanwijzing dat er in paren minimaal zoveel gevochten wordt als in groepen. Verder ontdekten we dat nertsen heel graag bij elkaar kruipen, ongeacht de grootte van de groep. Als ze gaan slapen gaan ze met zoveel mogelijk in een nestbox (in onze nestboxen maximaal 6).

Kosten huisvesting

De kostenbesparing van groepshuisvesting in klauterkooien is afhankelijk van de geldende wetten ter plaatse. In Nederland mogen in een kooi van 30 cm breed x 85 cm diep en 45 cm hoog, voor het deel dat moet voldoen aan de Verordening, twee nertsen gehuisvest worden. In klauterkooien van 30 cm breed zijn vier nertsen toegestaan. De winst die dit oplevert is echter afhankelijk van meer factoren, zoals de kwaliteit van de sheds, drinkwatervoorziening en mestafvoersysteem. Het is evident dat, in ieder geval in Nederland, klauterkooien de huisvestingskosten aanzienlijk reduceren.

Discussie

Dat een hogere voeropname leidt tot een zwaarder dier is niet helemaal vanzelfsprekend. Dieren hebben ook energie (voer) nodig voor andere activiteiten. Dieren in paren gebruiken minder energie voor bewegingen en

Tabel 3: Pelseigenschappen per lengte klasse naar herkomst, Wild reuen 2006
Lengte opgesplitst naar pels gewicht

Pels eigenschappen reuen 2006						Herkomst	
lengte klasse	% Reu pelzen	gewicht kg	lengte cm	SR+S %	low gr %	paar %	groep 4/5 %
20	50	2.6	84,6	30	13	26	53
	25	2.9	85,3	27	9	30	28
83 - 89 cm	12,5	3.1	85,7	26	9	20	10
	12,5	3.3	86,8	13	11	24	9
30	50	3.0	89,9	38	7	27	55
	25	3.3	90,6	33	7	33	23
89 - 95 cm	12,5	3.5	91	19	12	24	10
	12,5	3.7	92	22	16	17	13

spelen. Terwijl voor het op peil houden van de lichaamstemperatuur door dieren in groepen juist minder energie wordt verbruikt. Vooral bij lagere temperaturen is dit een belangrijk verschil.

Dieren in paren eten meer en worden zwaarder. In tabel 3 wordt getoond waartoe dit leidt voor de pelzen geproduceerd in 2006. In deze tabel zijn de lengte klassen 20 en 30 opgedeeld in 4 gewichtsgroepen: de 50% met minste gewicht bij pelzen, daarna de volgende 25% op pelsgewicht, gevolgd door de zwaarste groepen 12,5% en de zwaarste 12,5% per lengte klasse. Daarnaast staat het gewicht, de gemeten lengte, de pelseigenschappen en de herkomst van deze pelzen.

Zeer opmerkelijk was het verschil tussen het lichtste en zwaarste dier per lengte klasse: 1,7

kg. Dit was in alle lengte klassen het geval, ook in lengte 0 en in 40. Maar ook is te zien dat het zwaarder maken van de dieren niet leidt tot een betere lengte. De correlatie tussen het gewicht en de gemeten pelslengte is minder naarmate de dieren zwaarder worden. In de kolom met de pelskwaliteit Saga en Saga Royal is de negatieve correlatie tussen pelsgewicht en kwaliteit te zien; de zwaarste dieren per lengte klasse scoren 15% minder Saga en Saga Royal. Ook het aandeel Low Grades loopt wat voor op deze groep. De zwaarste dieren per lengte klasse scoren minder in kwaliteit en meer in Low Grades. Dit geldt voor elke lengte klasse. De zwaarste dieren per lengte klasse hebben een gewicht wat past bij de beste 50% van de volgende lengte!!

Dit wordt verklaard door de herkomst van deze pelzen. De zwaarste dieren per maatklasse, waar we ook de minder kwaliteit zien,

komen voornamelijk uit de paar huisvesting (indeling 12,5%). Terwijl de dieren uit groepen juist iets meer bij de lichtste indeling met de betere kwaliteit voorkomen. Zware dieren, dieren met zwaarlijvigheid, zijn niet alleen de hele grote dikke dieren, maar alle te dikke dieren. Dit levert geen extra lengte en kost kwaliteit! Om dit te voorkomen moeten we minder voeren of de dieren in groepen plaatsen.

Er zijn geen negatieve verschillen ontdekt tussen huisvesting in paren ten opzichte van huisvesting in groepen in geschakelde of groepen in klauterkooien. Pelsdierenhouders moeten dus alleen maar overwegen of ze voor groepshuisvesting kiezen. Als dat het geval is ligt de keuze voor klauterkooien voor de hand. Veel Nederlandse pelsdierenhouders hebben die keuze al gemaakt vanwege de ruimtebesparing.

Omdat groepshuisvesting zowel de kwaliteit als de lengte van de pels verbetert zonder dat het aantal Low Grades stijgt, realiseren de pelzen van nertsens uit groepen op de veilingen de hoogste prijs. Dat was ook bij onze pelzen het geval, omdat er de afgelopen jaren nogal wat fluctuaties waren kunnen we nu nog geen exacte cijfers van die verschillen produceren. De Nederlandse pelsdierenhouders die besloten om op groepshuisvesting over te gaan, namen een juiste beslissing.

Samenvattend: in overweging nemend dat de huisvestingskosten lager zijn en de kwaliteit en de lengte van pelzen beter is kunnen wij niet anders dan tot de conclusie komen dat groepshuisvesting in klauterkooien de pelsdierenhouderij economisch gezonder maakt.

Referenties

Jonge, G de 1996: A new housing system for mink. VIth International Scientific Congress in Fur Animal Production

Rond, J de & Verhoek, KJ 2006: Gewichtontwikkeling bij diverse kooibeplantingen. De pelsdierenhouder juli/augustus: 222-225

Rond, J de & Jonge, G de & Verhoek, KJ 2006: Pelseigenschappen van dikke en slanke nertsens. De pelsdierenhouder september: 263-265

Rond, J de & Verhoek, KJ 2007: Klauterrennen volledig bedrijfswaardig. De Pelsdierenhouder oktober: 293-295

Rond, J de 2008: Entgewicht voorspelt groeipotentie: 177-179

Dit artikel is tijdens het IXde IFASA congres te Halifax Canada gepresenteerd.

